

تحلیل ساختار عبارات عربی

گلستان

سعدی

تألیف:

علیرضا شمالی

هئیت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

نشر طراوت

شمالی، علیرضا، ۱۳۴۶ -

تحلیل ساختار عبارات عربی گلستان سعدی / تألیف علیرضا شمالی. --
تهران: طراوت، ۱۳۸۴.
۸۸ ص.

ISBN 964- 96502-8-8

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص. ۸۷-۸۸: همچنین به صورت زیر نویس.

۱. سعدی، مصلح بن عبدالله. - ۹۹۱ق. گلستان - - واژه‌ها و ترکیبات خارجی -
عربی. الف. عنوان.

۸۳۱ / ۸ فا ۸

۳ ت ۸ ش / ۵۲۱۲ PIR

کتابخانه ملی ایران

۴۲۷۰۴-۸۴م

تحلیل ساختار عبارات عربی گلستان سعدی

تألیف: علیرضا شمالی

ویراستار: عفت نجار نوبری

مدیر اجرا: شهاب خیل تاش

چاپ: گلرنگ

تاریخ چاپ: ۱۳۸۵ شماره‌گان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول

شابک: ۹۶۴-۹۶۵۰۲-۸-۸

قیمت: ۹۵۰ تومان

نشر طراوت

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

تهران: میدان بهارستان، خ. مجاهدین اسلام، کوچه کربلا، شماره ۲۸ کد پستی: ۱۱۵۴۹

تلفن: ۷۷۶۵۱۴۱۲ - ۵۸۴۶۱۰۹ - ۰۹۱۲ - ۲۱۱۱۳۴۴ - ۰۹۱۲

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۵	 مقدمه
۷	 مقدمه‌ی گلستان
۱۵	 باب اول: در سیرت پادشاهان
۲۱	 باب دوم: در اخلاق درویشان
۳۳	 باب سوم: در فضیلت قناعت
۴۳	 باب چهارم: در فوائد خاموشی
۴۷	 باب پنجم: در عشق و جوانی
۶۱	 باب ششم: در ضعف و پیری
۶۳	 باب هفتم: در تأثیر تربیت
۷۳	 باب هشتم: در آداب صحبت
۷۹	 فهرست آیات
۸۱	 فهرست روایات
۸۲	 فهرست اشعار عربی
۸۴	 فهرست عبارات عربی
۸۶	 فهرست مفردات عربی
۸۷	 فهرست منابع

که سعدی راه و رسم عشق‌بازی چنان داند که در بغداد تازی^۱ جناب سعدی بنابه گفته‌ی خود و شهادت ابیات و عبارات عربی‌اش در بوستان و گلستان، زبان عربی یا تازی را به خوبی می‌دانسته است. گلستان سعدی، زیباترین و شیرین‌ترین نثر فارسی آمیخته به عبارات عربی است، شاید به این علت که عبارات عربی مقصود او را به خوبی بیان می‌کرده است، و البته مخاطبان سعدی در زمان خودش زبان عربی را که زبان دین آنان محسوب می‌شده است به آسانی می‌فهمیده‌اند، از این‌رو سعدی و دیگر شاعران و ادیبان معاصر او از به کار بردن عبارات عربی به انواع مختلف ادبی ابایی نداشته بلکه از آن استقبال می‌کرده‌اند. برای نمونه می‌توان به قصاید عربی سعدی در بوستان یا غزلیات عربی حافظ در دیوانش اشاره کرد. اما در زمان ما، به علل متعددی که طرح آن فرصت دیگری می‌طلبد، عبارات عربی به ویژه شعر عربی برای مخاطبان فارسی زبان چندان مانوس و آشنا نیست. آشنایی با مفاهیم این عبارات و چگونگی ساختار آنها به ویژه برای علاقه‌مندان و دانشجویان رشته‌ی ادبیات فارسی بر زیبایی و شیرینی سخن سعدی می‌افزاید. یادآوری چند نکته برای استفاده‌ی بهتر و آسانتر خوانندگان ضروری است.

الف شماره‌ی صفحات عبارات عربی براساس نسخه‌ی گلستان به تصحیح محمدعلی فروغی از انتشارات امیرکبیر است.

ب توضیحات هر عبارت به سه بخش تقسیم شده است. ابتدا ترجمه‌ی روان که تلاش شده است با حفظ امانت و استفاده از همه‌ی کلمات عبارت عربی، مفهوم آن در قالب زبان فارسی ریخته شود. سپس تجزیه یا توضیح

صرفی کلمات مشکل که با دایره‌ی پررنگ مشخص شده است و در پایان، ترکیب کامل یا توضیح نحوی همه‌ی کلمات که جلوی آن مربع پررنگ گذاشته شده است.

جه جناب سعدی گاهی عبارات عربی و فارسی را درهم آمیخته است، برای مثال مستدالیه فارسی را همراه خبر عربی آورده است. در این موارد، جایگاه و نقش کلمات و عبارات عربی براساس قواعد زبان عربی بیان شده است.

د- سعدی در گلستان از ترکیب اضافی به سیاق عربی بسیار استفاده کرده است. این ترکیبها هرچند جمله نیستند، اما معنی و توضیح مختصر آنها ذکر شده است.

ه- ضمائر جزء کلمات مبنی و اعراب آنها محلی است، برهمین اساس به علت آنکه ضمیر به ویژه در نقش فاعلی در عبارات عربی فراوان به کار می‌رود، برای جلوگیری از تکرار، از ذکر اعراب محلی آنها خودداری شده است، با این توضیح که ضمیر فاعلی، محلاً مرفوع، ضمیر مفعولی محلاً منصوب و ضمیری که مضاف‌الیه واقع شود، محلاً مجرور است.

و- در پایان، فهرست آیات، روایات، اشعار، عبارات و مفردات عربی براساس حروف الفبا و سپس فهرست منابع آمده است. البته در متن کتاب پس از نوشتن عبارت عربی، منبع آن نیز ذکر شده است مگر آنکه عبارت عربی از خود سعدی باشد که در این صورت به منبع خاصی اشاره نشده است.

در پایان یادآوری می‌کنم که این اثر با حمایت معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب و نظارت استاد ارجمند دکتر اباذر عیاجی به سرانجام رسیده است که هم از آن حمایت و هم از این نظارت بسیار سپاسگزارم.